

Természetes/ős/fotó/effekt

– Hogyan volt lehetséges, hogyan volt lehetetlen –

Tudható, hogy a fotóemulzió lényeges tulajdonságát, a fényérzékenységet a tojásfehérjék természetes formában őrzik. Elvileg bármilyen tojásfehérje alkalmas arra, hogy széltől, naptól cserződjék és elbarnuljon. Bebizonyítom, hogy a fényképezés keletkezésének története több százmillió évvel korábbra tehető.

Az esemény lehetségességének tömör rekonstrukciója:

Elképzelhető egy tűző ősnymar. A réteges palahegység déli ormán őssárkánygyík kutat táplálék után. A meredek omladék öveibe kapaszkodik. Száraz palalavina hullik karmai alól. Ki állíthatná, hogy ilyen nem volt lehetséges, de nézzük a képet.

A kitépelt palatömbök vékonylemezekre hasadoznak, fönnakadva egy-egy kiálló táblás teraszon. Olyan a meredély, mint valami összezúzott kártyavár-omladék. Közelebbről nézve feltűnik egy hozzávetőleg járdaszegély-utcakő alakú (DIN A/4) tömb. Kifordul az éhes hulló körmei közül, kettőt-hármat bukfencezik lefelé és körülbelül három-négy méterrel lejjebb nekivágódik élével egy szélesebb terasznak, ott négy-öt felé hasad. Az egymáshoz hasonló vékonylemezek úgy hullnak egymásra, hogy szabályos, zárt dobozokat alkotnak. Ebben sincs semmi különös, naponta ki tudja, hányszor történik meg. Egy-egy ilyen tartósabb ideig fennálló védettebb zúgban sokszor őskacsák fészkelhetnek.

A sárkány megkaparintva egy óriási kacsatojást, hirtelen megcsúszik, moccanni sem tud. Markában összeroppan a tojás. A héj hártvás cserepei közül a fehérje az imént keletkezett zárt dobozka fedelére csurran, sárgája onnan egy apró nyíláson keresztül becsusszan a forró fenéklépre és szétterülve odaszikkad.

Nyílás vagy lyuk a palafelületen úgy keletkezhet, hogy az elvékonyodott palaréteg néhány milliméteres területen átszakad.

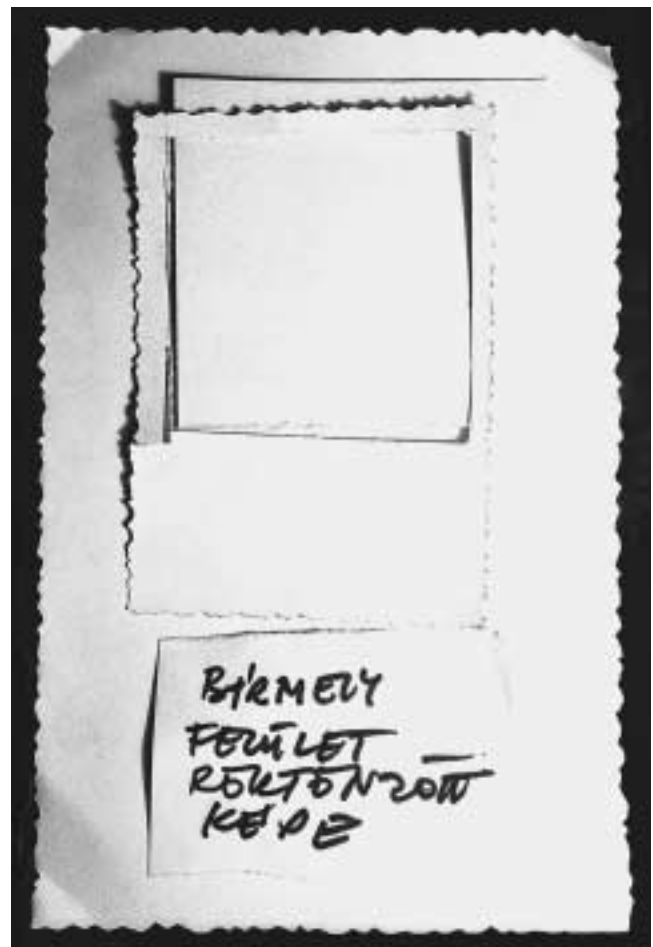
A kis nyíláson a nap betűz, és az ideiglenes kamera obscura megörökíti alkotóját, egy őssárkányt, amint lustán megkapaszkodik és hosszan nyalogatja markáról a tojás sárgáját, fejjel lefelé.

A kép rögzül, mikor a kártyavár tovább omlik, napvilágra kerülhet, mivel azonban nincs, akit érdekeljen, belekeveredhet a hegységbe. Az is lehet, hogy ma is megvan, bár, bár talán nem is így történt. Mert lehetséges, hogy előbb a tojás ömlött le a naptól fölhevült kőteraszra, és csak utána hullottak rá a kőcserepek.

Teljesen mindegy. Számtalan elvékonyodott, átszakadt, kilyukadt palakő lapocskát lehet találni kirándulás alkalmával. Ezek a réteghulladékok különleges titkokat rejtene. Kit érdekel.

(A felismerés abból az időből való, amikor Villányban azzal kísérleteztem, miként lehet kőfelületre képet rögzíteni napfény segítségével, 1970–72.)

PAUER GYULA

101–103. oldalon: *Doboz, benne 10 fénykép*, 1976 (Szjsz160) és *„A nap sötétben van”*, 1976 (Szjsz161)